

„OBOROVÁ DIDAKTIKA MÁ ZELENOU“

Eduard Hofmann

...ve vzdělávací praxi škol mají oboroví didaktikové odborný monopol nad výukou...

VNĚJŠÍ FAKTORY

POJETÍ OBOROVÝCH DIDAKTIK

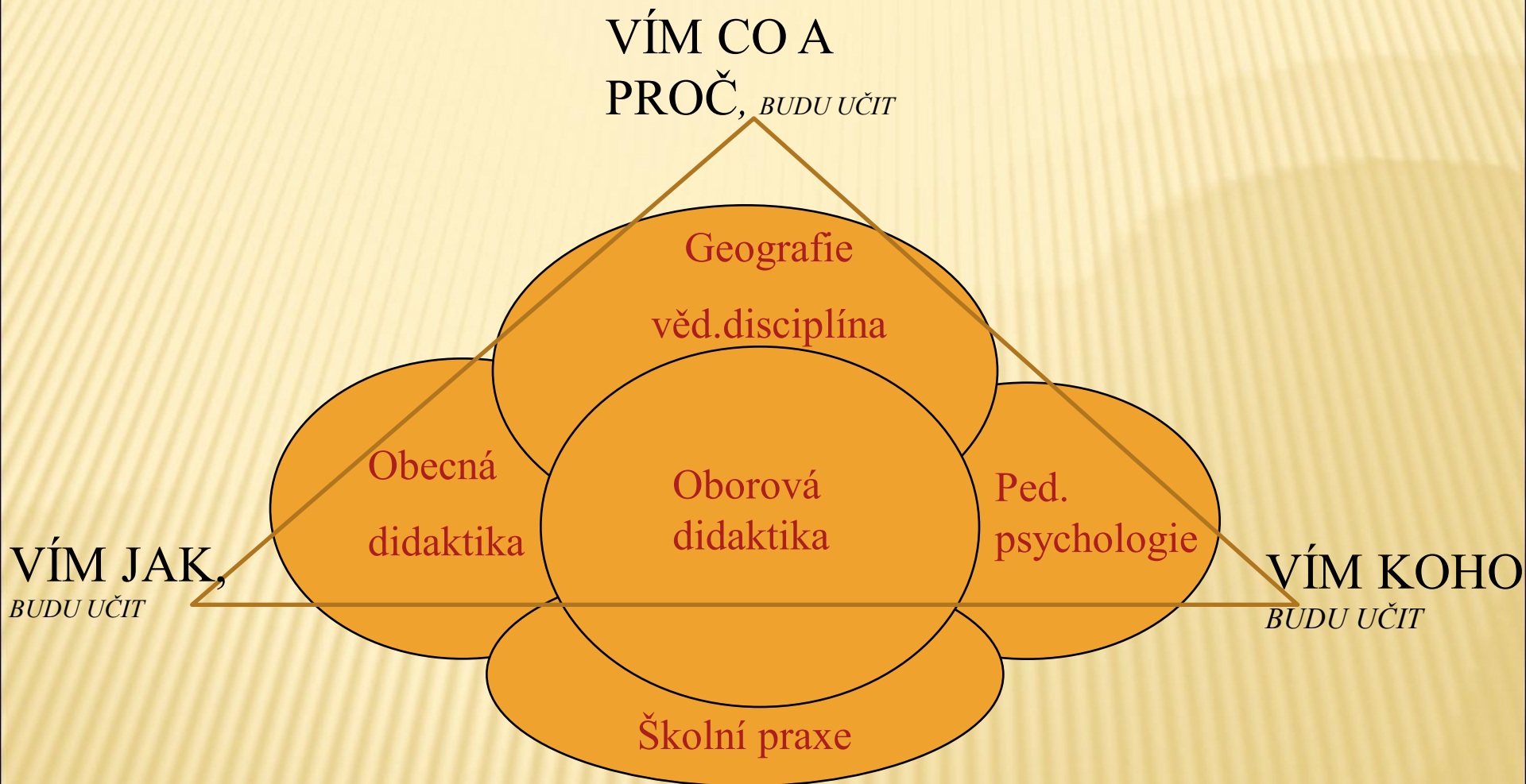
- ✘ **Jakou OD potřebujeme?**
- ✘ ***„OD je aplikovanou teoretickou disciplínou, jejíž klíčovou prověrkou je funkčnost vůči školní praxi. ...ve vzdělávací praxi škol mají OD odborný monopol nad výukou, protože zde prakticky nemají konkurenci v žádné jiné disciplíně, a to včetně pedagogiky a svého mateřského oboru.“
(J. Slavík)***
- ✘ ***„...přesvědčili jsme se, že k vhodnějším didaktickým koncepcím patří ty, které vyšly ze spolupráce odborných kateder s pedagogikou a psychologií“ (E. Vukobratová)***

POJETÍ OBOROVÝCH DIDAKTIK

Gilbert Rinschede

Co znamenají jednotlivé obory pro didaktiku geografie?

ŠKOLNÍ PRAXE NÁM PAK NAPOVÍ, PROČ TO JDE, ČI NEJDE.

Vymezení předmětu a metodologie OD:

„Předmětem OD je komunikační proces v oboru a jemu odpovídající součást vzdělávání. ...těžištěm tohoto procesu je vyučování a učení...“ (J. Kotásek)

Lze dodat, že předmětem OD je zkoumání jednotlivých kategorií, které jsou základem vzdělání a zjednodušeně se dají označit jako triáda: **učení – vyučování a výuka**

- *Učení jako činnost žáka – živý proces jehož výsledkem by měly být aktivní vědomosti, dovednosti, návyky a postoje potřebné pro život*

- *Vyučování jako činnost učitele – co dělá pro to, aby došlo k učení*

- *Výuka – vzájemná interakce učitele a žáka v nějakém prostředí*

PROCES REKONSTITUACE OBOROVÝCH DIDAKTIK

Zatímco v 90. letech bylo chápání didaktik jako vědních disciplín v univerzitním světě zpochybňováno, bylo to spojeno i s kritickým přístupem akreditační komise.

K zásadnějšímu obratu v přístupu k fungování a uznání oborových didaktik dochází až po roce 2005, kdy se změnil hlavně přístup akreditační komise.

Byla vytvořena stálá pracovní skupina pro oborové didaktiky. Začal se tak vytvářet sdílený diskusní prostor, který přesahuje didaktiky jednotlivých oborů v zájmu hledání toho, co je jim společné.

VNĚJŠÍ FAKTORY - VÝSTUPY

Hlavním výstupem výše uvedeného procesu bylo vytvoření publikace, která podává ve svých kapitolách přehled o vývoji jednotlivých oborových didaktik. Autorkou zdařilé kapitoly, která se vztahuje k didaktice geografie je dr. Dana Řezníčková.

AKREDITAČNÍ KOMISE

Současná akreditační komise skončila. Je jen na představitelích oborových didaktik, jak s její startovací podporou naloží.

Nekončí však podpora České asociace pedagogického výzkumu (ČAPV), časopisu Pedagogická orientace a spolupráce s Institutem pedagogického výzkumu PdF MU.

RVP JAKO PERMANENTNÍ REFORMA

- × Bílá kniha
- × Rámcový vzdělávací program
- × Cílové standardy
- × Školní vzdělávací program

RVP – ŠVP

- ✘ Je založený především na spolupráci;
- ✘ snaží se o větší propojení předmětů

Pozor: nelze však vše spojovat za každou cenu!

Je třeba se především zamýšlet, čím jednotlivé předměty přispívají k mozaice komplexní výchovy a vzdělání.

PODNĚTY SMĚŘUJÍCÍ DOVNITŘ OD

Chybí konsensus o tom, co je a není OD.

Sebereflexe OD: různá míra rozpracovanosti teorie OD a jejích aktivit směrem do praxe.

Dynamický vývoj OD: vstřebávání nových podnětů (např. RVP, potřeba jiných učebnic).

Konkrétní metodické aplikace – doména OD.

Výzkum v OD.

Obsahová dimenze kurikula směrem k moderní geografii.

PODNĚTY SMĚŘUJÍCÍ VNĚ OD

Vztah OD k mateřskému oboru:

jsou OD respektovány oborem?

dochází k obohacování OD ↔ OBOR?

jsou OD více než aplikovanými disc. svých oborů?

Vztah OD k pedagogice a psychologii:

které ped-psy aj. teorie či koncepty jsou nosné pro OD?

některé OD se koncipují jako psychdidaktiky (Ma)

hledisko učícího se žáka – „obrat OD k dítěti“

Vztah OD a praxe (příslušného vyuč. předmětu):

Zajímají se OD o praxi na různých stupních škol?

Cítí za ně (spolu)odpovědnost?

Jsou schopny praxi reflektovat a rozvíjet?

PODNĚTY SMĚŘUJÍCÍ VNĚ OD

Nastává éra mezioborových didaktik? (J. Trna)

**OD jsou samy o sobě multidisciplinární
mezipředmětové vztahy (J. Janás)**

nová aktuálnost přichází s RVP

mezioborová inspirace OD

OD a vzdělávání učitelů?

**vyslovuje se k tomu většina příspěvků
jaké místo zaujímají OD v učitelském
vzdělávání**

**jak se „dělá“ oborová didaktika
vztah OD a praktické přípravy učitelů**

DALŠÍ SMĚŘOVÁNÍ OD: OBROT K TEORII

„V OD dominuje orientace na praktickou metodickou práci, která často neaspiruje na žádoucí teoretické vyústění.“ (J. Maňák)

Potřeba didaktické teorie jako reflexe praxe.

„Praktická teorie“ jako východisko pro rozhodování a jednání učitele.

„Každá koncepce vyučování má ve svém základu nějakou teorii učení.“ (E. Vyskočilová)

V souvislosti s RVP: kategorie „obsahu vzdělávání“ (co učit?) jako zakázka pro OD.

DALŠÍ SMĚŘOVÁNÍ OD: OBRAT K PRAXI

Obrat OD k praxi je současně obratem k realitě.

Obrat OD k praxi je současně obratem k dítěti.

**Brát více v úvahu reálné podmínky škol,
možnosti učitelů a potenciality žáků.**

**Rozpor: učitelé a ředitelé považují za největší
problém zvládnání výchovných problémů, teprve
potom může přijít na řadu didaktika.**

**Vzdělavatelé učitelů staví na první místo
didaktiku a obor (viz Vašutová 2004).**

DALŠÍ SMĚŘOVÁNÍ OD: OBRAT K VÝZKUMU

Výzkum jako jeden z opěrných bodů rozvoje OD:

**hledání nosných metodologických koncepcí
doménově specifické problémy a metodologie jejich
řešení**

vlastní empirické výzkumy

evaluační výzkumy (hodnocení kvality výuky)

málo se využívá poznatků z TIMSS, PISA aj.

Formální uznávání OD jako vědních disciplín

vytváření a mobilizace vědecké komunity OD

**podkladové studie – východisko pro koncepční
rozvoj OD**

doktorská studia, habilitace, profesury v OD

institucionální báze (pracovní skupiny, katedry,

AKTUÁLNÍ ÚKOLY

Formální uznávání OD jako vědních disciplín:

**vytváření a mobilizace vědecké komunity OD
podkladové studie – koncepce rozvoje OD
doktorská studia, habilitace, profesury v OD
formulování výzkumných úkolů v rámci OD
institucionální báze (katedry, výzkumné
instituty)**

Aktuální úkol směrem k praxi škol:

**role OD v probíhající kurikulární reformě
(RVP)**

3. OBOROVÉ RADY DOKTORSKÝCH STUDIJNÍCH PROGRAMŮ V OBOROVÝCH DIDAKTIKÁCH

EXISTUJÍCÍ DOKTORSKÉ PROGRAMY V „OD“

Didaktika matematiky:

<http://web.pedf.cuni.cz/kmdm/>

Didaktika chemie:

<http://chemie.pedf.cuni.cz>

Specializace v pedagogice, teorie vzdělávání ve fyzice:

<http://www.pef.zcu.cz/pef/kof/cz/st/doktor/DOKTORS4.html>

Hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova

